

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

(4)Strengthens the modern service industry east the promotion, center, west in the urban economy development function (region cooperation innovation).

West the urban economy development, must depend on the modern service industry development, especially must and retails through the large-scale service enterprise's purchase supports the city industry the development, rises for the west makes the contribution. Middle the urban economy development, needs to study the eastern area to strengthen the macroeconomic regulation and control, through the reorganization conformity, and does strongly makes the big enterprise the experience. Through the reorganization conformity "the storage quantity" the capital, the introduction "the current capacity" the capital, is middle promotes makes the contribution. Eastern part the urban economy development, needs to focus to the international superiority industry, the enterprise and the product development, cultivates one batch of in foreign trades integrations, has the international competition strength large-scale service enterprise, prospers for the eastern part continuation, and leads the mid-west development to make the contribution.

(5)Positively develops take the chain-like management logistics delivers (management way innovation).

As the foundation modern age to look from the area , the mid-west area chain-like management development lag, must encourage the eastern area hundred strong chain-like enterprises, through the cross local cooperation competition, leads the mid-west area the development; Being employed condition on looked that, the supermarket, the specialized shop chain-like development is better, department store, the shopping center and the convenience store chain-like still were at the start stage, had through the industrial policy guidance, to encourage and to support these industry condition chain-like. The country and the province, the area to develop the chain-like enterprise, must give the certain support in the certain time, impels its development.

REFERENCES:

1. CHEN Li-tai,ZHANGZu-niu .Empirical Study on Service Industrial Agglomeration and Regional Economic Growth[J].Journal of Shanxi Finance and Economics University,2010(10): 65-71
2. YAO Feng-ge. Test of effect on the regional economy growth from urban service based on the panel data of Three Economic Deltas in China from 1990 to 2008 [J].Urban Problems , 2011 (1) :57-61
3. Chun-long HU Ping. Information Service to Driving Roles of Regional Economy——Based on 29 Provinces Panel Data from 2000 to 2008[J]. Science & Technology and Economy, 2011(2)64-68 Review,1989(1): 88-95
4. Marrewijk et a.l Producer services, comparative advantage and international trade patterns [J]. Journal of InternationalEconomics, 1997(4): 195-220
5. Markusen, James. Trade in producer services and in other specialized intermediate inputs [J]. American Economic

РЕЗЮМЕ

На основі спільної інтеграційної моделі з рівнем розвитку регіональної економіки у статті ведеться кількісний аналіз внеску у ВВП суміжних галузей, таких як споживання, зайнятість і обробна промисловість, аналізуються довгострокові і короткострокові впливи сфери послуг на економіку регіону. Дослідження показало, що збільшення вартості послуг на 1 проц.пункт може призвести до великих масштабів зростання ВВП, витрат і зайнятості протягом тривалого часу. У даній статті проаналізовано роль модернізації сфери послуг у розвитку центральної, східної та західної частин країни (інновація регіонального співробітництва).

Ключові слова: сфера послуг, розвиток регіональної економіки; спільна інтеграційна модель; контрзаходи

РЕЗЮМЕ

На основе совместной интеграционной модели с уровнем развития региональной экономики в статье ведется количественный анализ вклада в ВВП смежных отраслей, таких как потребление, занятость и обрабатывающая промышленность, анализируются долгосрочные и краткосрочные влияния сферы услуг на экономику региона. Исследование показало, что увеличение стоимости услуг на 1 проц.пункт может привести к большим масштабам роста ВВП, расходов и занятости в течение длительного времени. В данной статье проанализирована роль модернизации сферы услуг в развитии центральной, восточной и западной частей страны (инновация регионального сотрудничества).

Ключевые слова: сфера услуг, развитие региональной экономики; совместная интеграционная модель; контрмеры

SUMMARY

Based on the co-integration model, with development level of regional economy, the thesis carries on quantitative analysis of the contribution degree of the GDP, related industries such as consumption, employment and manufacturing industry etc., analyzes the long-term and short-term influence of service industry on the regional economy,. The research indicated that, the service industry increases the value to grow 1 percentage point, may lead GDP, the expense and the employment has a larger scale growth for a long time. This article has analyzed the role of the service industry in development of center, western and east area of the country (region cooperation innovation).

Keywords: service industry; regional economy development;co-integration model;countermeasure suggestion

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ СВІТОВОЇ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Стежко Н.В., к.е.н., доцент, Кіровоградський національний технічний університет¹

Постановка проблеми. Незважаючи на значні досягнення людства, пов'язані з впровадженням організаційних, економічних, технічних і технологічних досягнень в сільському господарстві, забезпеченість продовольством населення світу в ХХ столітті була недостатньою, це і визначило проблеми нового століття. Проблема продовольчої безпеки опинилася в центрі уваги світової політики і економіки, коли виникла проблема дефіциту світових продовольчих ресурсів. Це спонукало один з найавторитетніших міжнародних органів ООН – Продовольчу і сільськогосподарську організацію (ФАО) розробити міжнародну стратегію по забезпеченню продовольчої безпеки. Але невирішення проблем пов'язаних із забезпеченням світової продовольчої безпеки, що викликані диспропорцією між зростанням чисельності населення планети і можливостями біосфери залишаються актуальними і в ХХІ столітті.

Метою статті є дослідження теоретико-методологічних підходів щодо визначення системи світової продовольчої безпеки та її складових.

Виклад основного матеріалу. Продовольча безпека як економічна категорія була сформульована ФАО в 40-х роках минулого сторіччя. Підходи до її забезпечення змінювалися по мірі сприйняття глибини цієї проблеми. При традиційному підході продовольча безпека розглядалася як один з аспектів національної безпеки переважно з позицій розвитку агропромислового комплексу країни, виробників агропромислової продукції. Такий підхід отримав поширення в 50-60 - ті рр. ХХ століття і передбачав досягнення країнами незалежності від зовнішніх факторів в забезпеченні населення продуктами харчування. Незважаючи на це, слід відзначити його методологічний недолік, а саме інтереси людини не завжди були пріоритетними. Взагалі в процесі еволюції поглядів, що характеризують дану проблему виділяють декілька періодів.

Перший період, пов'язаний із зерновою кризою початку 70-х рр. ХХ століття, для нього характерно те, що проблема

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

продовольчої безпеки визначалася на рівні країни. Основна увага приділялась національному виробництву продовольства, з позицій забезпечення потреб населення країни, і вимірювалося за допомогою розрахунку балансу продовольства. Основна увага була сконцентрована на самозабезпеченні продовольством. Головним вважалося забезпечення виробництва продовольства у відповідності з потребами населення за науково обґрунтованими нормами споживання. Цієї думки дотримувався К. Маркс акцентуючи увагу на тому, що «виробництво продуктів харчування є найголовнішою умовою існування безпосередньо виробників і будь-якого виробництва взагалі...»[1].

Але у 80-х рр. XX століття стало очевидним те, що доступність продовольства на національному рівні ще не є гарантом того, що всі регіони і домогосподарства, були у достатній мірі забезпечені продовольством. Це можна розглянути на прикладі деяких африканських країн, які до середини 80-х рр. залишалися нетто-експортерами продовольства, в той час як більше половини їх населення хронічно недоїдало. Це свідчить про те, що продовольча безпека на національному рівні, не завжди є її гарантом на рівні домогосподарств всередині країни. Таким чином, відповідність виробництва продовольства потребам в ньому не завжди означає досягнення продовольчої безпеки.

В даний час розвиток концепції продовольчої безпеки призвів до того, що дослідники стали звертати увагу на можливості забезпечення населення продовольством, оскільки у такий спосіб можна охарактеризувати доступність до продовольчих ресурсів. Визначальним елементом нової концепції є не наявність продовольства (місцевого або імпортного) на ринках, а забезпечення будь-якої людини матеріальними і економічними умовами, що дозволяють їй задовольнити свої потреби в продовольстві. Таким чином, головним питанням на національному та світовому рівнях стає питання розподілу продовольчих ресурсів, оскільки існування голоду в світі відображає нездатність забезпечити одночасно приріст ресурсів та їх відповідний розподіл.

Щодо сутності поняття «продовольча безпека». Вихідний термін «food security» перекладається двояко: як продовольча безпека, або як продовольча забезпеченість. Другий варіант перекладу точніше відображає зміст поняття, оскільки визначає забезпечення гарантованої фізичної та економічної доступності продуктів харчування для населення. Однак, на наш погляд, поняття продовольча безпека ґрунтовніше розкриває зміст, ніж поняття продовольча забезпеченість, так як забезпеченість передбачає тільки наявність продуктів харчування у населення, а безпека ще включає можливості виробництва продовольства.

В концепції людського розвитку ПРООН продовольча безпека розглядається як один із аспектів безпеки людини і пов'язана з питаннями її здоров'я. Основні положення згаданої концепції були викладені в звіті ПРООН з людського розвитку за 1994 р. Під продовольчою складовою безпеки людини тут розглядають доступність основних продуктів харчування. Це передбачає наявність необхідної кількості продуктів харчування і вільного доступу до них, а також достатню купівельну спроможність населення.

Що стосується найбільш відомих визначень продовольчої безпеки, пропонує заходів дослідниками [2], то, відповідно до одного з найпоширеніших серед них є гарантування доступу всіх жителів і в будь-який час до продовольства в кількості, необхідній для активного та здорового способу життя.

Цікавими є підходи до розуміння сутності продовольчої безпеки, які були сформульовані ще в XVIII столітті Т. Мальтусом [3] та Дж. Андерсоном [4].

Підхід Т. Мальтуса вважають песимстичним до вирішення проблем продовольчої безпеки, оскільки на його думку у природі існує невідповідність між темпами зростання населення і збільшенням джерел існування. Натомість Дж. Андерсон пропонував оптимістичний підхід, оскільки він акцентував увагу на безмежних можливостях сільськогосподарського виробництва, які збільшуються по мірі зростанням народонаселення.

У XX столітті погляди на цю проблему змінилися на економічний, який полягає у концепції обмеженості здатності планети Земля та технооптимістичний, в основі якого лежить концепція необмеженого зростання можливостей планети Земля, що ґрунтується на розвитку технічного прогресу, досягнень в біотехнології і агрохімії.

Можна припустити, що в XXI столітті, коли відбувається бурхливе зростання технічного прогресу, розвиток генної інженерії, вдосконалюються технології виробництва продовольства, все більше використовуються ресурси Світового океану, оптимістичний підхід найбільш наближається до реальності.

Більш конкретного змісту, що відповідає сучасним реаліям визначення сутності продовольчої безпеки, було сформульовано в «Плані спільних дій» [5] під час Римської зустрічі на вищому рівні з проблем продовольства. Де головна увага акцентувалася на доступності та якості продовольчих товарів, тобто зазначалося, що продовольча безпека існує, коли всі люди і в будь-який час мають фізичний і економічний доступ до достатньої в кількісному відношенні, безпечної та поживної їжі, щоб задовольняти свої дієтичні потреби та смакові переваги для ведення активного та здорового способу життя. Разом з тим в «Римській декларації з світової продовольчої безпеки» [6] мова йде про обов'язок будь-якої держави забезпечувати право кожного на доступ до безпечних для здоров'я і повноцінних продуктів харчування у відповідності з правом на адекватне харчування і основним правом на життя.

У відповідній науковій літературі та в офіційних документах міжнародних організацій, на жаль, не склалося до сих пір єдиного розуміння самого змісту продовольчої безпеки, що дозволяє охарактеризувати і виділити цю проблему з широкого кола питань, пов'язаних з продовольством. Але разом з тим, варто повторитися, що матеріали Римської зустрічі на вищому рівні з проблем продовольства містять не тільки узгоджене визначення продовольчої безпеки та окремих її характеристик (критеріїв), але і план відповідних спільних дій. Тому залишається дискусійним питання ідентифікації самого поняття продовольчої безпеки.

Продовольча безпека - відносно нова для вітчизняних економістів сфера наукових досліджень. В радянській економічній науці категорія «продовольча безпека» розглядалася переважно в академічному напрямку, а саме в порівнянні з зовнішнім світом в цілому і фактично не порівнювалася з відносно відокремленим і самодостатнім продовольчим комплексом СРСР, який розвивався на планово-централізованих засадах. Перші наукові праці у сфері продовольчої безпеки нашої країни з'явилися на початку 90-х років XX століття у зв'язку з радикальними економічними реформами в Україні.

Спочатку проблема продовольчої безпеки пов'язувалася лише з наявністю продуктів харчування, а її сутність полягала у спроможності забезпечення населення достатньою кількістю продуктів харчування. Питання продовольчої безпеки розглядалося лише в контексті національних і міжнародних резервів і пропозицій зерна. Такий підхід до поняття продовольчої безпеки ґрунтується на концепції недостатнього харчування. Вона, у свою чергу, базується на класифікації видів неправильного харчування: переїдання; вторинне недостатнє харчування; дієтична незабезпеченість; недоїдання.

Що стосується переїдання, то слід відзначити, що населення України це не стосується, оскільки це є проблемою суспільств з високими доходами. Вторинне недостатнє харчування є наслідком хвороб людини або будь-яких інших причин. Це швидше, проблема медична, ніж соціально-економічна. Дієтична незабезпеченість виникає, як правило, у випадку зниження рівня доходів населення, яке змушене відмовлятися від дорогих та більш повноцінних за кількістю вітамінів продуктів харчування (фруктів, овочів, риби, м'яса) та переходити на більш дешеві і менш повноцінні (картопля, макаронні та хлібобулочні вироби).

В нинішніх умовах зацікавленість дослідників проблемами національної продовольчої безпеки пов'язана з набуттям Україною членства в СОТ. Оскільки внутрішні і зовнішні умови функціонування вітчизняного АПК динамічно змінюються і зовсім не в кращу сторону, а проблема продовольчої безпеки не тільки загострюється, а й суттєво ускладнюється. Це у свою чергу вимагає ефективного вирішення цих проблем, насамперед, здійснення відповідних теоретичних досліджень.

Згідно з прийнятим в 2011 р. Законом України «Про продовольчу безпеку» [7], остання визначається як соціально-економічне та екологічне становище, за якого всі соціальні і демографічні групи населення стабільно та гарантовано забезпечені безпечним і якісним продовольством у необхідній кількості та асортименті, необхідних і достатніх для фізичного і соціального розвитку особистості, забезпечення здоров'я населення України.

У відповідності з проектом Національної доктрини продовольчої безпеки України [8] її визначають як стан економіки, при якому забезпечується продовольча незалежність країни. Значна увага у доктрині відведена фізичній, соціальній й економічній доступності для населення достатньої, безпечної та поживної їжі. При цьому вкрай важливо дотримуватися раціональних норм для підтримки активного та

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

здорового способу життя.

У цьому контексті продовольча безпека країни розглядається як головний критерій ефективності державної економічної стратегії, а саме: політична здатність держави у забезпеченні населення доступними продуктами харчування згідно вимог міжнародних організацій; економічна здатність у забезпеченні потреб внутрішнього ринку та постачання сільськогосподарської продукції незалежно від зовнішніх ринків; соціальна консолідованість економічних інтересів населення в аграрному секторі з відповідними умовами праці і її оплатою та суб'єктами господарської діяльності.

Українські вчені переважно визначають основним у характеристиці продовольчої безпеки здатність держави гарантовано задовольняти потреби в продуктах харчування населення країни як за звичайних, так і надзвичайних умов. Продовольча безпека розглядається в контексті можливості держави гарантувати задоволення попиту в продовольстві на рівні, що забезпечує нормальний фізіологічний та інтелектуальний рівень життєдіяльності населення.

У «Концепції економічної безпеки України» [9], підготовленій Інститутом економічного прогнозування, продовольча безпека визначається як стан захищеності населення країни від недостатнього харчування, особливо від голоду, та наявність у державі необхідних можливостей для цього. Критерієм продовольчої безпеки є забезпечення достатнього харчування всіх громадян за нормальних умов та мінімально необхідного – за надзвичайних умов.

Продовольча безпека, на думку С. Кваші [10], є важливим складовим елементом загальнодержавної політики і характеризує політичну незалежність країни, її економічну міцність та стабільність, соціальну забезпеченість населення та здатність задовольнити продовольчі потреби своїх громадян без шкоди загальнодержавним інтересам.

Майже такої думки дотримується В. Мунтян [11], який розглядає продовольчу безпеку як складову економічної безпеки України, остання визначається виробничо-продуктовою потужністю агропромислового комплексу та його спроможністю вчасно реагувати на кон'юнктуру продовольчого ринку. Натомість він ще звертає увагу на наявність необхідних обсягів перехідних запасів, а також платоспроможність населення, що здатне забезпечувати себе продуктами харчування.

Необхідність забезпечення продовольчої безпеки України вимагає відповідного рівня продовольчого самозабезпечення, що передбачає використання державної підтримки вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції та вжиття заходів імпортного контролю з метою захисту власних виробників від іноземної конкуренції. Надійність забезпечення продовольчої безпеки полягає як у достатньому самозабезпеченні продуктами харчування, так і в наявності коштів для імпорту в необхідних обсягах за умов мінімальної потенційної вразливості продовольчого забезпечення населення у разі виникнення ускладнень з імпортом продовольства.

Слід відзначити, що Україна має достатньо високий потенціал агропромислового комплексу, який здатний на основі підвищення ефективності виробництва не тільки задовольнити продуктами харчування населення України, а й зайняти гідне місце на зовнішніх ринках. Тому доцільно розглядати забезпечення продовольчої безпеки з позицій розвитку АПК як на державному рівні, так і на рівні регіонів.

Однак забезпечення продовольчої безпеки залежить не лише від розвитку агропромислового комплексу. Нині в Україні обмежувальним фактором продовольчої безпеки є бідність населення через низькі доходи та високу їх диференціацію. Не зважаючи на те, що за останні 10 років доходи населення України зросли майже в три рази, вона зберігає статус однієї з найбідніших країн Європи. Як свідчать соціологічні опитування найбіднішими себе вважають 25,5% населення, малозабезпеченими – 67%, відносно бідними – 7,3%, середньо забезпеченими – 0,1%, дуже забезпеченими себе не вважає майже ніхто. Відповідно до звіту Global Wealth 2010, за рівнем добробуту громадян Україна посіла в рейтингу передостаннє 39-те місце, випередивши лише Молдову. Заробітна плата становить лише 30% ВВП, тоді як в ЄС 60%. За даними ООН сьогодні в Україні за межею бідності знаходяться 76% населення. Заощаджувати на продуктах змушені 11% українців. Доречі витрати на харчування у сукупному доході сімей українців становлять майже 50%. Тоді як дані ООН свідчать, якщо ця стаття витрат становить 60% і більше, країна зараховується до бідних. Для порівняння: сьогодні в Німеччині сім'я витрачає на харчування 10% свого доходу, у Польщі – 25%. [12]. На цей аспект у своєму визначенні продовольчої безпеки звертають увагу М. Калінчик та ін. [13], стверджуючи, що основним критерієм продовольчої безпеки є здатність держави забезпечувати достатнє харчування усіх громадян, незалежно від їх доходів, за рахунок сільськогосподарської продукції вітчизняного виробництва.

Деякими економістами [14-15] продовольча безпека трактується перш за все як безпека харчування, коли під продовольчою безпекою розуміють забезпечення населення екологічно чистою, тобто безпечною для здоров'я їжею, яка не містить у собі складових, здатних спричинити як безпосередню, так і віддалену шкоду здоров'ю споживачів і майбутніх поколінь. Однак, з точки зору міжнародної практики, безпека харчування, що означає якість і нешкідливість продуктів і лікарських засобів, має інший англійський термін "food safety". А, на нашу думку, є лише елементом складної і комплексної проблеми забезпечення продовольчої безпеки.

Б. Пасхавер в своїй науковій праці «Цінова конкурентоспроможність аграрного сектору» продовольчу безпеку визначає як забезпечення доступності і достатності продовольчого споживання всіма прошарками населення переважно за рахунок вітчизняного агропромислового виробництва [16]. Разом з тим відомі вчені В. Саблук, В. Власов, М. Лисак вважають, що розглядаючи продовольчу безпеку доцільно використовувати дві взаємопов'язані категорії – «продовольча безпека людини» і «продовольча безпека країни». Першу слід розглядати як відповідальність держави за забезпечення кожного громадянина необхідними енергетично-елементними складовими щоденного раціону харчування її віку, фізичному навантаженню і стану здоров'я, а другу – як продовольчу незалежність країни, яка оцінюється окремо по кожному виду продуктів [17]. Таке трактування сутності продовольчої безпеки виходить з двох її аспектів – соціально-економічного і політико-економічного. Перший аспект характеризує здатність держави забезпечити своїм громадянам споживання основних продуктів харчування у відповідності з прийнятими стандартами і нормами. А другий – визначає здатність держави мобілізувати внутрішні ресурси і агроекономічний потенціал країни для організації постачання населення продовольства за рахунок власного виробництва і таким чином гарантувати самостійність і політичний суверенітет.

На відміну від попередніх вчених Л. Чемарев [18], продовольчу безпеку розглядає з точки зору захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави. В цьому контексті він провідну роль відводить державі, яка зобов'язана гарантувати фізичну і економічну доступність, якість і безпечність життєво важливих харчових продуктів населенню.

Досить схожими є трактування продовольчої безпеки В. Ткаченком [19], Л. Березіною, О. Березіним [20], О. Добросоцьким [21], які визначають продовольчу безпеку як здатність держави забезпечити населення належним рівнем споживання продовольчих товарів, застосовуючи, разом з агроекономічним потенціалом, всі наявні в державі виробничі, фінансові ресурси, політичні можливості та інші фактори.

При аналізі різних визначень терміну «продовольча безпека» можна зробити висновок про те, що її розгляд включає в себе такі питання, як самозабезпеченість країни продовольством, збалансованість і повноцінність харчування населення, якість продовольства, його доступність, відповідальність держави за продовольче забезпечення.

Різні думки існують також і з питань об'єкта, до якого може застосовуватися термін «продовольча безпека». Одні автори вважають, що існує сім рівнів продовольчої безпеки - глобальний, субрегіональний, регіональний, національний, місцевий, сімейний, по групах населення. Інші автори розподіляють продовольчу безпеку тільки на світову, континентальну, міждержавну та національну.

Таким чином узагальнюючи різноманітні підходи до визначення продовольчої безпеки можна виокремити подібність позицій авторів.

Найбільше однотайність авторів спостерігається в розумінні таких основних складових продовольчої безпеки, як фізична і економічна доступність продовольства. Економічна доступність розглядається ними як можливість різних верств населення споживати в необхідному обсязі та асортименті продукти харчування шляхом купівлі їх за відповідними цінами, а також за рахунок коштів, що виділяються державою для оплати постачання продовольства спецспоживачам. До цього додають також можливість виробляти продукти харчування для власного споживання в особистому підсобному господарстві та на садово-городніх ділянках.

Відносно фізичної доступності автори наголошують на безперерйному постачанні продовольства в місця споживання в

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

відповідних попиту обсягах, асортименті, а також враховується співвідношення кількості продовольства в торговельній мережі та на продовольчих ринках, відповідність обсягу і структури продовольчого постачання спецспоживачам за прийнятими для них нормативами.

Враховуючи зазначені підходи щодо ознак категорії «продовольча безпека» можна характеризувати її як складну взаємозалежну, багатогранну систему (рис. 1.).

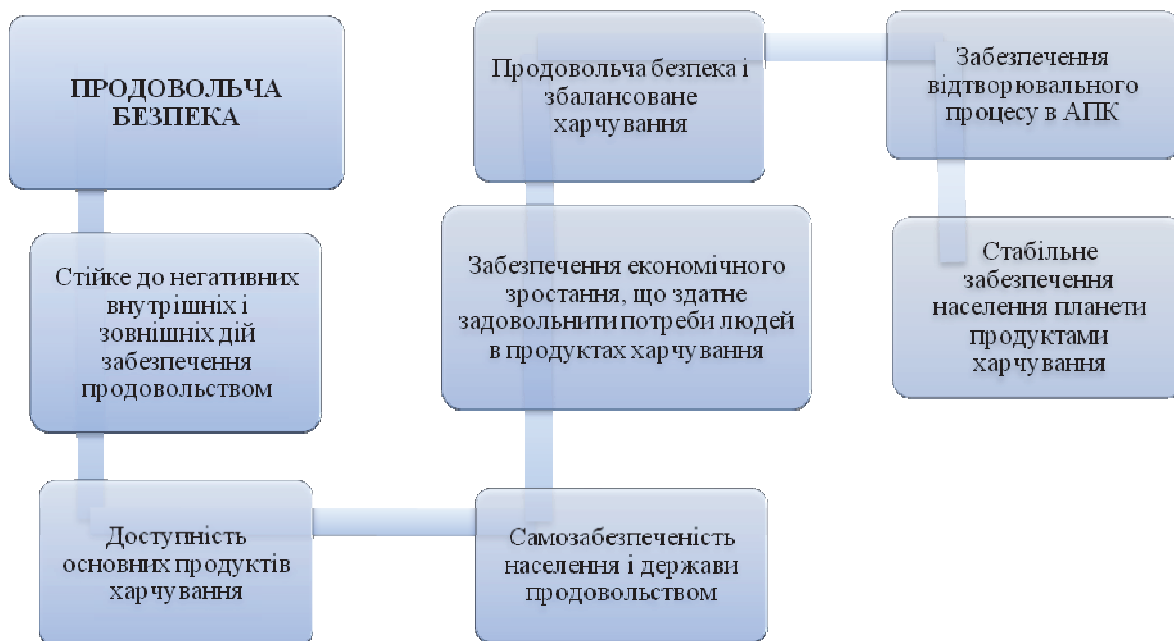

Рис. 1. Головні ознаки економічної категорії «продовольча безпека»

Висновки. Аналіз найбільш істотних концепцій і визначень продовольчої безпеки відображає сутність найбільш актуальних підходів, зокрема:

- Визначення через «стан» економіки АПК, інститутів управління агропромислової сфери, зовнішньоекономічних зв'язків;
- Визначення через «сукупність» умов і факторів, що забезпечують продовольчу незалежність, стабільність і стійкість агропродовольчої сфери, її здатність до постійного відновлення і самовдосконалення;
- Визначення через «стійкість» аграрної сфери, соціально-економічного розвитку села, регіональних агропродовольчих систем.

Наведені вище визначення продовольчої безпеки акцентують увагу на наступних моментах:

- 1) достатня пропозиція продовольства на внутрішньому ринку, включаючи імпорт;
- 2) ефективний платоспроможний попит і адекватні («справедливі») розподіл і споживання продовольства;
- 3) стабільність національної продовольчої системи, що мінімізує вплив різного роду ендогенних і екзогенних коливань на ситуацію на внутрішньому продовольчому ринку.

У загальних рисах продовольчу безпеку можна охарактеризувати гарантоване забезпечення сировиною і продовольством, не схильне до впливу несприятливих внутрішніх і зовнішніх факторів. Умовами такого забезпечення є стабільність джерел продовольчих і сировинних ресурсів, як внутрішніх, так і зовнішніх, а також наявність відповідних резервних фондів. Вихідним принципом продовольчого забезпечення має бути відповідність його завданням відтворення народонаселення, збереження активної життєдіяльності людини та вдосконалення її природи.

Більш широке визначення поняття «продовольча безпека» розглядається як забезпечення відповідними ресурсами, потенціалом і, гарантіями держави задовольняти потреби населення в харчуванні в основному за рахунок внутрішнього виробництва на рівні не нижче медичних норм. Надійність продовольчої безпеки досягається як за рахунок достатнього самозабезпечення продуктами харчування, так і наявністю засобів для імпорту продовольства в потрібних обсягах. Тобто поняття «продовольча безпека» має два аспекти: соціальний (можливість населення забезпечувати свої потреби в продовольстві) та економічний (здатність держави забезпечити продовольством населення у кількості, що відповідає їх потребам).

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Маркс К., Энгельс Ф. - Соч. - т. 25. - М.: Политиздат, 1962., С. 551
2. Gonway G., Barber E., After the Green Revolution/ Sustainable Agriculture for Development London, 1990., с. 60
3. Мальтус Т.Р. Опыт закона о народонаселении/ Перевод И.А. Вернера. М., 1895
4. James Anderson An Inquiry into the Nature of the Corn Laws, with a view to the new Corn Bill proposed for Scotland, 1777
5. План совместных действий Всемирной встречи на высшем уровне по проблемам продовольствия. Материалы Римской декларации о всемирной продовольственной безопасности // АПК: экономика, управление. - 1997. - № 2. - С. 7-9
6. Римская декларация о всемирной продовольственной безопасности // АПК: экономика, управление. - 1997. - № 2. - С. 3-6.
7. Закон України «Про продовольчу безпеку України» № 8370-1 від 22.12.2011 р. - http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF6GI01G.html
8. Саблук П.Т., Калетнік Г.М., Кваша С.М., Власов В.І., Лисак М.А. Національна доктрина продовольчої безпеки України (проект) // Економіка АПК, 2011. - №8. - С. 3-11
9. Концепція економічної безпеки України /Ін-т екон. прогнозування; кер. проекту В.М.Геєць. - К.: Логос, 1999. - 56 с.
10. Кваша С.М. Зовнішньоекономічна діяльність АПК України: стан, стратегія і тактика розвитку. - К.: ЗАТ «НІЧЛАВА». - 2000. - 252 с.
11. Мунтян В.І. Економічна безпека України. - К., 1999. - 462 с.
12. Миценко І.М. Глобальні виклики і трансформація гео економічної політики України // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, вип. 20, ч. 1. - Кіровоград: КНТУ, 2011. - С. 17-27
13. Калінчик М.В., Шовкалюк В.С., Волкова Г.І., Ярова В.В. Продовольча безпека і концентрація виробництва // Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України у XXI столітті. - К.:ІАЕ УААН, 2001. - С.172-184
14. Царенко О.М. Теоретичні підвалини економічної відповідальності за якість продукції та довкілля в АПК // Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України у XXI столітті. - К.:ІАЕ УААН, 2001. - С.124-130
15. Щербань В.П. Організаційно-економічний механізм продовольчої безпеки регіону. - Суми: Козацький вал, 2000. - 288 с.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

16. Пасхвер Б. Ценовая конкурентоспособность аграрного сектора // Экономика Украины. – 2007. - №1. – С. 80-84
17. Методичні підходи щодо оцінки продовольчої безпеки країни / В.І Власов, В.П. Саблук, М.А. Лисак // Економіка АПК. – 2009.- №8. – С. 43-45
18. Чемерева Л.В. Продовольча безпека: соціально-економічна суть -<http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/1180/1/Chemareva.pdf>
19. Ткаченко В.Г. Комплексное развитие АПК регионов и обеспечение продовольственной безопасности / В.Г. Ткаченко, В.П. Шпичка // Экономика АПК. – 2006. - №5. – С. 16-24
20. Березін О.В., Березіна Л.М. Взаємозв'язок соціально-економічної та продовольчої безпеки у формуванні відносин підприємств АПК // Економіка АПК, 2011. - №7. – С. 104-109
21. Добросоцкий В. Основные направления регулирования продовольственного рынка // Экономист. – 2000. - №3. – С. 78-81

РЕЗЮМЕ

В статті узагальнено теоретико-методологічні підходи до визначення сутності та складових світової системи продовольчої безпеки. На основі існуючих концепцій і трактувань продовольчої безпеки надано її визначення та конкретизовано основні критерії рівня забезпеченості продовольством.

Ключові слова: продовольча безпека, продовольство, світ

РЕЗЮМЕ

В статье обобщены теоретико-методологические подходы к определению сущности и составляющих мировой системы продовольственной безопасности. На основе существующих концепций и интерпретаций продовольственной безопасности предоставлено ее определение, а также конкретизированы основные критерии уровня обеспеченности продовольствием.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, продовольствие, мир

SUMMARY

In this article the theoretical and methodological approaches to the definition of the components and global food security. On the basis of existing concepts and interpretations of food security given its definition, as well as the main criteria specified level of food security.

Keywords: food security, food, world

СЛИЯНИЯ И ПОГЛОЩЕНИЯ КОМПАНИЙ КАК АСПЕКТ МИРОВОЙ ПРАКТИКИ УКРУПНЕНИЯ КАПИТАЛА

Сысой Ю.В., к.э.н., доц. ДонНУ¹

Современная рыночная экономика характеризуется развитием процесса укрупнения капитала. Активная экономическая политика страны без прямого государственного вмешательства возможна при наличии крупных промышленно-финансовых структур, способных самостоятельно обеспечить сбалансированность экономики и выход производства на новый технологический уровень развития. Основой для создания таких союзов становятся: сходный характер технологических процессов; взаимосвязанного и взаимозависимое развитие производства; необходимость комплексного использования сырья и других ресурсов; диверсификация.

В результате укрупнения капитала и создания объединений решаются следующие задачи:

- развивается и укрепляется кооперация производственных, научных, проектных, строительных и прочих организаций;
- завоевываются и удерживаются рынки сбыта за счет диверсификации и роста объема производства;
- закрепляются поставщики сырья, материалов и прочих ресурсов;
- ускоряется техническое развитие производства и на этой основе повышается качество продукции и снижаются издержки производства.

Роль и значение крупного капитала определяется объективными условиями, в которых он возникает и действует. Основная выгода создания крупных интегрированных структур заключается в преимуществах объединения капитала в сфере технологий, производства, маркетинга, финансов. При этом следует учитывать, что большинство крупных интегрированных структур в мире возникли в результате сделок по слияниям и поглощениям и продолжают развиваться, активно совершая на указанные сделки.

Целью статьи является системное исследование особенностей различных типов слияний и поглощений, а также выявление различий мировой и отечественной практики слияний и поглощений.

Для обозначения экономических процессов укрупнения бизнеса и капитала, происходящих на макро- и микроэкономическом уровнях, применяется термин M&A (сокр. от англ. Mergers and Acquisitions — «слияния и поглощения»).

Слияния и поглощения представляют собой сделки, которые наряду с переходом прав собственности подразумевают смену контроля над предприятием. Слияния и поглощения компаний представляют собой комплексы действий, нацеленные на увеличение общей стоимости активов за счет синергии, то есть преимущества совместной деятельности. Когда из двух компаний получается одна, преимущества могут быть следующими:

- уменьшение персонала: уменьшается количество сотрудников из таких вспомогательных департаментов как финансы, бухгалтер, маркетинг, и т.п. Также ненужным становится одно из руководств.
- экономия за счет масштаба: за счет количественного увеличения закупок, транспортировок и т.п., новая компания экономит на оптовых условиях.
- увеличение доли рынка: когда компании объединяются, то новая компания имеет большую долю рынка, и узнаваемость бренда тоже растет. Преимущество заключается в том, что завоевать новые доли рынка легче при большой доле, чем при малой. Также улучшаются условия кредиторов, так как к большой компании больше доверия.

При объединении двух компаний, новая компания должна получиться больше, чем просто сумма двух компаний. Если синергия достигнута, то объединение считается успешным.

Но важно понимать, что не каждое слияние или поглощение сопровождается синергией. Несмотря на оптимистическую статистику, слияние компаний в большинстве случаев не приводит к достижению стратегических целей, заявленных перед началом объединительного процесса. Это подтверждается следующими данными:

- лишь в 23% случаев поглощения оправдывали понесенные на них затраты;
- в поглощенных компаниях 47% топ-менеджеров увольняются в течение года после сделки, а 75% - в течение трех лет;
- в 70% случаев не достигается запланированный синергетический эффект от объединения;
- в течение первых четырех-восьми месяцев после объединения производительность труда персонала снижается почти на половину;
- исполнительные директора и менеджеры по финансам продолжают называть проблемы с персоналом и корпоративной культурой в числе наиболее существенных причин провала слияний;
- топ-менеджеры оценивают финансовые результаты объединившихся компаний как посредственные. [1, с.14]

Термины «слияние» и «поглощение» часто путают, или употребляют как синонимы. Несмотря на то, что значения их очень